

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Rapportage voortgang programmakredieten KRW 2022-2027 Nummer: 3844	Agendapunt: 8
--	---------------

DB: Ja 30-05-2023	BPL: Ja 14-06-2023	FAZ: Ja 14-06-2023	VVSW: Nee	AB: Ja 26-06-2023
-----------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------	-----------------------------

Opsteller: Emiel Galetzka, (0598) 69 3248 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Jakob Bartelds
---	--	--

Ondersteuning van de afdeling: ☐ Technisch ☐ Juridisch ☒ Financieel ☒ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
---

Externe betrokkenen:	Reden:

Samenvatting: Dit voorstel geeft inzicht in de voortgang in het jaar 2022 van de Programmakredieten KRW maatregelen uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP 2022-2027). In het overzicht over 2022 is de zogenaamde fasering van KRW-maatregelen verwerkt. Dit voorstel geeft inzicht in de voortgang in het jaar 2022 van de Programmakredieten KRW. Deze rapportage over de KRW programmakredieten uit het WBP 2022-2027 is ook gecombineerd met de verantwoording voor resterende programmakredieten voor de periode 2016-2021 die nog niet waren afgesloten.
--

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Ja toelichting op de programmakredieten KRW- 2022-2027.

AB-voorstel: Kennis nemen van de stand van zaken.

Bijlagen: <ul style="list-style-type: none">
- Bijlage 1. KRW investeringsmaatregelen beheerprogrammaperiode 2022-2027
- Bijlage 2. Jaarverantwoording 2022 KRW Programmakrediet 2016-2021
--

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Inleiding

In deze rapportage is de voortgang van het Programmakrediet KRW 2022 - 2027 naar de stand van 31 december 2022 weergegeven.

Bij de vaststelling van het Beheerprogramma 2022 – 2027 in het algemeen bestuur van 15 december 2021 is een programmafinancieringskrediet voor een groot deel van de maatregelen verstrekt.

Hierin zijn de natuurvriendelijke oevers (NVO's) apart gebundeld en de overige maatregelen naar KaderRichtlijn Water (KRW)-watersysteem. Het op deze wijze bundelen van diverse maatregelen tot één krediet per soort maatregel (programmamakrediet) biedt de mogelijkheid snel in te spelen op eventuele ontwikkelingen, veranderingen en kansen. Bovendien sluit deze methode aan bij de provincie Drenthe (belangrijkste co-financier). De provincie Drenthe heeft in het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe (waarin projecten en bijkomende financiering zijn opgenomen) een vergelijkbare bundeling opgenomen.

Naar aanleiding van de bij vaststelling van het Beheerprogramma 2022-2027 goedgekeurde programmafinanciering voor een groot deel van de hierin opgenomen maatregelen, is afgesproken dat het algemeen bestuur jaarlijks over de voortgang en de financiële stand van zaken gerapporteerd krijgt. Het doel van de rapportage is inzicht te geven in de voortgang en bij eventuele knelpunten aan te geven wat eraan is gedaan om deze op te lossen en eventuele bestuurlijk noodzakelijke acties aan te geven.

Overige afspraken rondom deze programmafinanciering betreffen:

- Mee- en tegenvallers zullen binnen het programmabudget opgevangen moeten worden, een dreigende overschrijding op het totale programmabudget zal de gebruikelijke weg via het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur doorlopen.
- Mogelijke financiële ruimte binnen een programmabudget kan niet worden aangewend voor nieuwe of extra maatregelen. Hiervoor zal het algemeen bestuur toestemming moeten verlenen.
- Het schuiven tussen de programmabudgetten, om tegenvallers op te vangen, is niet mogelijk. Ook hiervoor zal het algemeen bestuur toestemming moeten verlenen.

Programmafinanciering Kaderrichtlijn Water: Financiële stand van zaken per 31 december 2022

Voor de Kaderrichtlijn Water hebben we onze verplichtingen vastgelegd in het Stroomgebiedsbeheerplan Eems (2022-2027) en in ons Beheerprogramma 2022-2027. Voor de KRW-opgaven geldt een resultaatsverplichting. We worden door het Rijk en de EU gecontroleerd op het uitvoeren van de KRW maatregelen.

In de bestuursvergadering van 24 juni 2020 zijn de maatregelen voor de planperiode 2022-2027 vastgesteld. Een deel van de maatregelen die voor de periode 2016-2021 waren geprogrammeerd zijn gefaseerd naar de huidige planperiode. Dit betekent dat deze financieel ook in deze planperiode zijn opgenomen en uit het programmamakrediet 2016-2021 zijn verwijderd. Bij de vaststelling in december 2021 is voor de programmering voor de planperiode 2022-2027 rekening gehouden met geactualiseerde kosten voor de betreffende maatregelen. Bij de vaststelling van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP 2022-2027) in december 2021 is voor deze en de nieuw geplande investeringen in deze planperiode een nieuw programmamakrediet vastgesteld (zie bijlage 1).

Ons aandeel voor de periode 2022-2027 in de kosten van de KRW- en de overige maatregelen (conform bijlage 1 van het Waterbeheerprogramma 2022–2027) is in totaal begroot op € 41.369.000,-. Het aandeel van de KRW maatregelen hierin bedraagt ruim € 30,8 miljoen, waarvan een deel van circa € 1,1 miljoen via de exploitatie-uitgaven worden bekostigd in de periode 2022-2027.

Van de totale geraamde investeringskosten is voor € 29,5 miljoen een programmakrediet voor de KRW maatregelen beschikbaar gesteld bij de vaststelling van het Waterbeheerprogramma in de vergadering van het algemeen bestuur op 15 december 2021. Daarnaast zal via een separaat kredietvoorstel nog € 3,25 miljoen krediet voor de visveiligheid van gemaal Duurswold beschikbaar worden gevraagd ten behoeve van de realisatie van de KRW doelen. De totale voorziene KRW investeringskosten uit het WBP 2022-2027 bedragen derhalve € 26,8 miljoen.

Van het vorenstaande kan de volgende opsomming worden gegeven.

Waterbeheerprogramma 2022-2027		
Maatregelenpakket Waterbeheerprogramma 2022-2027		41.369.000
waarvan dekking via exploitatiekosten		<u>-3.642.000</u>
resteert investeringskosten		37.727.000
Reeds separaat verstrekte kredieten		
- Masterplan Kaden (opgave 5.3.1)	3.429.000	
- Meerstad (realisatie berging / opgave 5.4.2.)	480.000	
- Uitvoeringsagenda DPRA (opgave 8.1.2. gedeeltelijk)	1.193.000	
- Toesting NBW norm modellering (opgave 8.2.1. en 8.2.1.2) (AB 15/2/23)		-500.000
- Knelpunten watersystemen (opgave 8.2.1.3) *	1.500.000	
		-6.602.000
		30.625.000
Nog via afzonderlijk bestuursvoorstel te financieren		
- Visveilig maken gemaal Duurswold (opgave 9.10.2)	3.250.000	
- Uitvoeringsagenda DPRA (opgave 8.1. gedeeltelijk)	858.000	
		-4.108.000
KRW Programmakrediet		26.517.000

Bij de voorbereiding van de (deel-)projecten wordt zoveel mogelijk gezocht naar het synergievoordeel om de opgaven te combineren met andere opgaven binnen het waterschap. Hierdoor worden soms budgetten samengevoegd tot een totaal projectbudget dat ter besluitvorming aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd. Tot op heden is hiervan voor het programmakrediet 2022-2027 geen gebruik gemaakt. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de geplande KRW investeringsmaatregelen en de destijds geraamde kosten voor de periode 2022-2027.

Totaaloverzicht uitgaven en uitgavenplanning programmakrediet uit WBP 2022 - 2027

Programma	KPT nr.	Krediet	Uitgaven	Restant	Gepland 2023-2028	Aangegane verplichtin	Restant Krediet
1. Natuurvriendelijke oevers	816	3.200.000	0	3.200.000	3.200.000	0	3.200.000
2. Drentsche Aa	847	5.000.000	0	5.000.000	5.000.000	0	5.000.000
3. Oldambtmeer	874	500.000	0	500.000	1.705	0	500.000
4. Hunze	812	16.625.000	42.000	16.583.000	16.583.000	0	16.583.000
5. Zuidlaardermeer	745	4.192.000	293.000	3.899.000	3.899.000	1.193.000	2.706.000
Totaal programmakrediet		29.517.000	335.000	29.182.000	28.683.705	1.193.000	27.989.000

Inhoudelijke voortgang programmakredieten

Inleiding

In 2022 is het programma gestart met de 3^e cyclus aan KRW maatregelen. Hiervoor is in bijlage 2 de planning, verwachte realisatie en huidige status aangegeven. Onderstaand is een toelichting van de stand van zaken opgenomen per kredietonderdeel naar algemeen, ontwikkelingen en risico's t.a.v. het doelbereik.

Van het restant KRW programmakrediet voor de periode 2016 -2021 wordt conform de toezegging in de jaarrapportage over 2021 (AB juni 2022) in bijlage 3 bij deze rapportage verantwoording afgelegd.

In het onderdeel risico's worden die (bestuurlijk relevante) zaken benoemd die bijvoorbeeld voorafgaand aan de uitvoering leiden tot het niet beschikbaar zijn voor realisatie en daardoor een risico kunnen vormen met impact op tijd en geld en risico's in de uitvoeringsfase. Deze laatste hebben veelal direct een impact op de voortgang inhoudelijk of financieel en het uiteindelijke doelbereik eind 2027.

Een belangrijk onderdeel voor de realisatie van projecten is de beschikbaarheid van de gebieden voor inrichting. In de integrale projecten die in combinatie met het Natuurnetwerk Nederland (NNN) worden gerealiseerd is afgesproken dat de provincie de betreffende gronden vrij maakt voor inrichting. Hoewel daar door Prolander namens de provincies een forse inspanning wordt gedaan is dit voor een aantal gebieden die in de vorige periode voor realisatie geprogrammeerd stonden nog niet gelukt. Inrichting voor KRW en NNN zonder beschikking van de ondergrond is niet mogelijk en is de belangrijkste reden dat er enkele projecten mogelijk pas in deze programmeerperiode kunnen worden uitgevoerd. Verder hebben diverse maatregelen vertraging opgelopen door de beperkingen die Corona op met name op de één-op-één contacten en groepsbijeenkomsten heeft gehad.

Tot slot is per programma de uitgaven van het afgelopen jaar kort toegelicht en is aangegeven hoe de financiële planning er de komende jaren uit ziet. Per (deel)programma is aangegeven in welk jaar de uitvoering is afgerond. Daarnaast is het jaar 2028 opgenomen in de planning, omdat de verwachting is dat de financiële afwikkeling van (deel)programma's tot in 2028 kan doorlopen.

Natuurvriendelijke oevers (NVO's)

Algemeen

In de komende planperiode zal er 3 km NVO's worden aangelegd in het waterlichaam Noord-Willemskanaal en 9 km in de kanalen Hunze/Veenkoloniën. Tevens vindt optimalisatie van bestaande NVO's plaats in de rest van de KRW waterlichamen op verschillende trajecten. Verder worden de afgelopen perioden aangelegde NVO's beoordeeld en wordt geëvalueerd, inclusief het beheer, op hoe deze functioneren. Indien noodzakelijk zullen er verbeteringen worden aangebracht.

Ontwikkelingen

Voor het Noord Willemskanaal liggen er opgaven voor het aanbrengen van natuurvriendelijke oevers. Vanuit KRW zal de realisatie van de opgave van NVO uit 2016-2021 nog worden afgerond en moet de opgave voor 2022-2027 van 3 km NVO worden gerealiseerd.

Vanuit het programma WB21 moeten kaden op orde worden gebracht en kunnen de opgaven voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers veelal worden gecombineerd. De Provincies Groningen en Drenthe hebben beide vervangingsplannen voor de oeververdediging van de vaarweg.

Met beide provincies wordt afgestemd om de werkzaamheden zoveel als mogelijk mee te koppelen met vervanging van damwanden door de provincie.

In het waterlichaam Kanalen Hunze-Veenkoloniën is het de opgaven om in deze periode nog 9 km natuurvriendelijke oever te realiseren. De voorbereidende werkzaamheden worden in 2022 en 2023 gedaan. Op basis van onderzoek worden nu de meest kansrijke trajecten bepaald. Dit heeft ook te maken met de ruimte die in en om de oever van de kanalen beschikbaar is en kan komen. Verwacht wordt dat eind 2023 duidelijk is hoe en waar de oevers kunnen worden aangelegd.

Risico's

Beschikbaarheid van de grond is een belangrijke factor voor de realisatie. Er wordt volop ingezet op vrijwilligheid bij de verwerving van de grond.

Financiën

In 2022 zijn nog geen uitgaven / verplichtingen ten laste van dit krediet gebracht. De planning voor de komende periode staat hieronder uitgewerkt.

		Planning gereed	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
1. Natuurvriendelijke oevers									
Algemeen		2027-12		100.000		100.000	300.000		500.000
Hunze en Veenkoloniën	9 km	2027-12		200.000	200.000	400.000	400.000		1.200.000
Noord Willemskanaal	3,6 km	2027-12		300.000	200.000	500.000	500.000		1.500.000
	Totaal		0	600.000	400.000	1.000.000	1.200.000	0	3.200.000

Drentse Aa

Algemeen

In het waterlichaam Drentse Aa - het stelsel van beken – zijn er met name opgaven voor beekherstel (hermeandering en/of beekboderverhoging) voor de trajecten Amerdiep en Rolderdiep (in combinatie met opheffen visbarrières) verder worden de effecten van de in de vorige planperiode uitgevoerde beekboderverhogingstrajecten Zeegserloopje, Loonerdiep-Taarlooschediep, Anlooërdiep, geëvalueerd. Beekherstel Witterdiep uit de vorige planperiode is inmiddels afgerond.

In het waterlichaam Noord Willemskanaal is er de opgave voor natuurvriendelijke oevers die apart wordt beschreven.

Ontwikkelingen

De provincie Drenthe en de terreinbeherende organisatie Staatsbosbeheer hebben gezamenlijk met het waterschap de Inrichtingsvisie beekdal Drentse Aa uitgewerkt. In deze visie zijn ook de KRW-maatregelen voor Amerdiep en Rolderdiep opgenomen. Binnen het kader van de inrichtingsvisie worden plannen per deelgebied nader vormgegeven.

De inrichting Rolderdiep betreft een bredere natuurinrichting waarbinnen ook de waterschapsopgaven voor hermeandering (ca. 2,5 km), bovenstrooms vasthouden 374.000 m³, en verwijderen van 2 knelpunten voor vismigratie moeten worden gerealiseerd.

Voor project Amerdiep zijn waterschapsopgaven: hermeandering 2,5 km en bovenstrooms vasthouden 94.000 m³ te realiseren in periode 2022 – 2027; inrichtingsplan gereed 2021. Het waterschap trekt het project ook namens de provincie Drenthe wat betreft de NNN inrichtingsopgave voor dit beekdal en bijkomende meekoppelkansen.

Risico's

De voortgang van de inrichting van de deelgebieden binnen de EHS (Natuurnetwerk Nederland) is afhankelijk van de voortgang met het voor inrichting beschikbaar krijgen van gronden. De provincie Drenthe heeft hiervoor een programma opgezet maar is hierbij afhankelijk van de vrijwillige medewerking van de grondeigenaren. Het beschikbaar krijgen van de gronden voor natuurinrichting is noodzakelijk maar moeilijk voorspelbaar. De inrichtingsopgave voor Amerdiep raakt aan KRW, WB21 opgaven waarvoor voor het waterschap directe deadlines bestaan (uitvoering gereed uiterlijk 2027). In de inrichting zullen ook NNN opgaven van de provincie worden meegenomen als ook genoemde toezeggingen uit het verleden. Beschikbaar krijgen van de benodigde gronden voor inrichting is een uitdaging, maar lijkt in samenhang met de NNN doelen, en daarvoor beschikbare financiële middelen, haalbaar.

Financiën

In 2022 zijn nog geen uitgaven / verplichtingen ten laste van dit krediet gebracht. De planning voor de komende periode staat hieronder uitgewerkt.

2. Drentsche Aa		Planning gereed	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Hermeandering Rolderdiep	2,5 km NNN	2028-12				750.000	1.250.000	500.000	2.500.000
Hermeandering Amerdiep	2,5 km NNN	2027-12			500.000	750.000	1.250.000		2.500.000
Totaal			0	0	500.000	1.500.000	2.500.000	500.000	5.000.000

Oldambt

Algemeen

In het watersysteemgebied Oldambt is voor het Oldambtmeer de KRW-opgave in deze planperiode die uitgewerkt en uitgevoerd moet worden. Dit gaat om het verbeteren van oevers en moeraszones van het meer om het meer ecologisch beter te laten functioneren, met name het verbeteren van habitat (o.m. voor vissen) in het Oldambtmeer

Ontwikkelingen

In 2022 zijn we gestart met de planvorming, Ook is er een subsidie verkregen. We pakken de uitwerking op samen met gebiedspartners. Het is de bedoeling de planvorming in 2023 af te ronden.

Risico's

Er zijn momenteel geen risico's in beeld ten aanzien van dit programma.

Financiën

In 2022 zijn nog geen uitgaven / verplichtingen ten laste van dit krediet gebracht. Voor dit programma is POP subsidie toegekend. Dat betekent dat nagenoeg 100% van de kosten extern gefinancierd wordt. Zelf plannen we alleen nog de niet subsidiabele kosten. Dat zijn meestal wat kleinere bedragen (€ 1.705,-) voor bijvoorbeeld leges voor vergunningen die rechtstreeks uit het waterschapskrediet betaald dienen te worden.

3. Oldambtmeer		Planning gereed	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Verbeteren oevers en moeraszones		2024-12		1.705					1.705
Totaal			0	1.705	0	0	0	0	1.705

Hunze

Algemeen

In de Hunze bestaat de KRW-opgave uit 17,2 km beekherstel (hermeandering, inrichting oeverzones en overstromingsvlakte, variatie in stroomsnelheid). Deze opgave is gepland in meerdere deeltrajecten. De opgave wordt vaak tezamen met de opgave 'water vasthouden bovenstrooms' voor vergroting van de robuustheid van het watersysteem gerealiseerd. In de trajecten met een vismigratiebarrière wordt deze eveneens aangepakt.

Om de realisatie efficiënt te laten verlopen is in het Drentse deel de samenwerking met de provincie Drenthe gezocht die verantwoordelijk is voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN). In een gezamenlijk aanpak tussen provincie, waterschap en andere belanghebbende organisaties wordt de komende programmaperiode gewerkt aan het beschikbaar krijgen van de gronden voor inrichting en de realisatie van de verschillende opgaven. Deze samenwerking wordt begeleid door de Bestuurlijke Adviescommissie Hunze.

In het Groningse deel is er voor de inrichting van Wolfsbarghe gekozen de synergie uit de samenwerking KRW en NNN op projectbasis in te vullen.

Ontwikkelingen

Voor het Drentse deel van de Hunze is door de betrokken partijen het maatregelprogramma Hunze, inclusief aanpak en prioritering opgesteld. Omdat realisatie voor een belangrijk deel afhankelijk is van het voor inrichting beschikbaar krijgen van de gronden zal voor de inrichting ingespeeld worden op de voortgang van dat onderdeel. De aangegeven lengte beekherstel kan daardoor ook in een ander deeltraject of gecombineerd deeltraject van de Hunze worden gerealiseerd. Dit betekent vooral dat de volgorde van realisatie kan wijzigen.

Plangebied De Branden, inclusief een klein gedeelte van Achtermade is in de vorige planperiode gestart en nu in begin van deze planperiode afgerond.

In de vorige planperiode was de opgave dat gemaal Oostermoer in de Groeve visvriendelijk moest worden gemaakt. Hiervoor is een EU-POP3 subsidie (50%) verkregen samen met het project Noordma en Zuidoevers. Hiervoor is Prolander de beschikkinghouder. Het opheffen van dit vismigratieknelpunt is gecombineerd met het visvriendelijk en energiezuinig maken van het gemaal. Deze werkzaamheden zijn inmiddels afgerond.

Voor de nog niet voor inrichting vrijgemaakte plangebieden wordt een inrichtingsschets opgesteld. Daarmee kunnen belanghebbenden en belangstellenden zien wat de bedoeling in de plangebieden is en kunnen we ook de kennis en meningen van de mensen in de omgeving te weten komen en de uitkomsten daarvan weer voor definitieve planuitwerking gebruiken om een beter plan te maken. Voor ons als initiatiefnemers hebben deze planschetsen het voordeel dat we voldoende inzicht hebben in het effect van de plannen en het verwachte resultaat. Op het moment dat de betreffende gronden voor inrichtingsmaatregelen vrijgemaakt zijn kan er dan relatief snel een definitief plan opgesteld worden en kunnen formele vergunningsprocedures worden gestart.

Voor de gebieden Bronnergermaden (Voorste diep), Boermastreek (= Zoersche landen) is een planschets opgesteld en gedeeld met de omwonenden.

Voor het gebied rondom het Achterste diep (= Kromme Landen) wordt het proces voor realisatie van NNN en KRW opgave gecombineerd met het proces van de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw.

Het plan voor de inrichting van Noordma en Zuidoevers is gereed en gedeeld met de mensen in de omgeving en gaat nu het vergunningstraject in.

Voor het gebied Boonspolder en Spijkerboor met een lengte van 1,2 km (dit zijn de gedeelten van traject Tussenwater-zuid en traject Annerveense Lenten die qua grondposities vrijgemaakt zijn voor inrichting) is het plan ook gereed en gedeeld met de mensen in de omgeving. Ook hiervoor loopt nu

het vergunningtraject. Vanwege de waterschapsbijdrage aan de voorbereidingswerkzaamheden door Prolander is daarvoor een kostenpost separaat van de uitvoeringskosten opgenomen.

In het gebied Wolfsbarge heeft de provincie Groningen de benodigde grondposities verworven zodat er in 2023 gestart kan worden met het opstellen van het inrichtingsplan.

Risico's

Door stagnatie in het beschikbaar krijgen van gronden voor inrichting kan in sommige gevallen het voor deze periode benoemde trajectgedeelte niet worden gerealiseerd. Hoewel de provincie Drenthe voor de opgave in de gehele Hunze het grondstrategieplan Hunze heeft opgezet is men afhankelijk van de vrijwillige medewerking van de grondeigenaren. Om de geplande lengte beekherstel te realiseren is het gewenst in te spelen op de actuele ontwikkelingen in de beschikbaarheid van grond voor inrichting.

Financiën

In 2022 is alleen voor de voorbereiding van het project Boonspolder een bijdrage aan Prolander betaald van € 42.000,-. De planning voor de komende periode staat hieronder uitgewerkt.

4. Hunze		Planning gereed	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Beekherstel Tusschenwater zuid	2,5 km	2027-12	205.000				3.397.000		3.602.000
Beekherstel Krommelanden	3,6 km	2028-12					1.352.000	1.200.000	2.552.000
Beekherstel Bronnegermaden	3,3 km	2026-01		1.000.000	1.000.000	525.000			2.525.000
Beekherstel Zoerse Landen (Boermastreek)	2,5 km	2025-12		698.000	1.000.000				1.698.000
Beekherstel Annerveense Lenten	1,7 km	2026-12			350.000	565.000	650.000		1.565.000
Beekherstel Achtermade	1,6 km	2024-12	991.000	500.000					1.491.000
Beekherstel Duunsche Landen en Breevenen	3 km	2028-12					1.047.000	1.200.000	2.247.000
Herinrichting Wolfsbarge II (aanleg moeraszone)		2027-12			100.000	200.000	600.000		900.000
Annermoeras / Annerveense Lenten		2023-12	3.000						3.000
Totaal			1.199.000	2.198.000	2.450.000	1.290.000	7.046.000	2.400.000	16.583.000

Zuidlaardermeer

Algemeen

In 2019 is met het Integraal maatregelplan Zuidlaardermeer de bestuurlijke besluitvorming voor de KRW-maatregelen vastgesteld. Op basis van het inrichtingsplan kan de feitelijke inrichting plaatsvinden.

Ontwikkelingen

In het kader van het Integraal maatregelplan Zuidlaardermeer is de maatregel 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' opgepakt en is er een basisuitwerking gemaakt waarop de uitvoering van de maatregelen in de rietoevers van het Zuidlaardermeer in de vorige planperiode zijn gestart en deze periode worden afgerond. Deze maatregel is namelijk in twee fasen gesplitst. De eerste fase van de aanpak van de rietoevers is, in samenhang met Natura2000 doelen met een EU-Interreg bijdrage onder de projectnaam CANAPE, inmiddels afgerond. Fase twee wordt in 2023 voorbereid met inzet van een EU-POP3 subsidie en waar mogelijk gecombineerd met de tweede maatregel uit het maatregelplan waarvoor waterschap Hunze en Aa's de trekker is, namelijk het creëren van een luwe zone in het Zuidlaardermeer.

Risico's

Voor het Zuidlaardermeer geldt dat maatregelen in combinatie met de mitigatie van de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning worden uitgewerkt. Mogelijk zijn daarbij de opgaven voor de KRW en de mitigatie van Bodemdaling conflicterend.

Financiën

In 2022 is aan uitgaven € 293.000,- ten laste van het krediet gebracht. Daarnaast is een verplichting aangegaan van € 1.193.000,- voor de uitvoering van de eerste fase van de maatregelen in de Rietoevers. De jaarplanning van de toekomstige uitgaven "Riet en Water" moet nog worden geactualiseerd naar aanleiding van het onlangs verkrijgen van de EU-POP3-subsidie.

5. Zuidlaardermeer		Planning gereed	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Revitaliseren rietoevers - aanleg luwte lagune	130 ha	2028-12						1.207.000	1.207.000
Maatregelen "Riet en Water"		2026-12		692.000	1.000.000	1.000.000			2.692.000
Totaal			0	692.000	1.000.000	1.000.000	0	1.207.000	3.899.000

Voorstel

Kennis nemen van de stand van zaken.

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

Bijlage 1. KRW investeringsmaatregelen beheerprogrammaperiode 2022-2027

Geplande KRW investeringsmaatregelen en geraamde kosten voor de periode 2022-2027

Waterlichaam	Gepland 2022-2027	Kosten €
Regulier gepland voor 2022 - 2027		
Drentsche Aa	Hermeandering Amerdiep 2,5 km NNN	2.500.000
Hunze	Beekherstel Tussenwater zuid 2,5 km	3.647.000
	Beekherstel Kromme Landen 3,6 km	2.552.000
Kanalen H/VK	NVO 9 km	1.200.000
NW kanaal	NVO 3 km	1.500.000
Gepland in 2016 – 2021 maar doorgeschoven naar 2022 - 2027		
Drentsche Aa	Hermeandering Rolderdiep 2,5 km, NNN	2.500.000
Hunze	Beekherstel Annerveense Lenten 1,7 km	1.565.000
	Beekherstel Bronnegermaden 3,3 km	2.525.000
	Beekherstel Achtermade 1,6 km	1.491.000
	Beekherstel Duunsche landen en Breevenen 3 km	2.247.000
	Beekherstel Zoerse Landen 2,5 km	1.698.000
	Aanleg moeraszone Wolfsbarge II	900.000
Gestart in 2016 – 2021 maar afronding pas in 2022 - 2023		
Hunze / Zuidlaardermeer	Aanleg luwte lagune 130 ha	1.239.000
	Herinrichten oevers ZLM	2.953.000
Extra maatregelen op basis van analyse doelbereik		
NVO's	Optimalisatie bestaande natuurvriendelijke oevers	500.000
Oldambtmeer	Verbeteren oevers en moeraszone	500.000
		29.517.000

Bijlage 2. Jaarverantwoording 2022 KRW Programmakrediet 2016-2021

In de bestuursvergadering van 24 juni 2020 zijn de maatregelen voor de planperiode 2022-2027 vastgesteld. Een deel van de maatregelen die voor de periode 2016-2021 waren geprogrammeerd zijn gefaseerd naar de volgende planperiode. In de AB-vergadering van 15-12-2021 is dit bij de besluitvorming over het Waterbeheerprogramma 2022-2027 definitief vastgesteld.

Dit betekent dat deze maatregelen in het financieel overzicht ook in deze volgende planperiode zijn opgenomen en uit het programmakrediet 2016-2021 zijn verwijderd. Hiermee komt het formele budget van het programmakrediet 2016-2021 nu uit op € 8.360.354,-.

Inmiddels is in de diverse projecten voor € 3.855.924,- besteed en voor € 248.889,- aan verplichtingen aangegaan. Omdat deze projecten nog lopend zijn wordt ook in 2023 e.v. nog van onderdelen van dit KRW programmakrediet 2016-2021 gebruik gemaakt. Het restantkrediet voor de vispassages is per 31 december 2022 in de jaarrekening 2022 afgesloten, zodat per saldo nog € 4.497.875 aan krediet resteert. Hiervoor is in de jaren 2023-2028 een bedrag van € 3.648.349,- aan activiteiten gepland. De detail planning voor de komende periode is na de inhoudelijke beschrijving van de voortgang van de programmaonderdelen opgenomen. Per 31 december 2022 zijn hiervoor voor een bedrag van € 248.889,- verplichtingen aangegaan.

KRW Programmakrediet 2016-2021	KPT nr.	Krediet			Besteed		Nog te besteden	waarvan aangegane verplichtingen	Restant krediet
		Oorspronkelijk	Bijstellingen	Bijgesteld	t/m vorige rapportage	deze periode			
1. Natuurvriendelijke oevers	740	€ 3.962.400	€ -1.011.000	€ 2.951.400	€ 992.915	€ 778.198	€ 1.180.287	€ 8.380	€ 1.171.907
2. Vispassages	741	€ 375.000	€ 234.454	€ 609.454	€ 193.357	€ 409.542	€ 6.555	€ -	€ 6.555
3. Krediet maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	742	€ 3.915.000	€ -1.905.000	€ 2.010.000	€ 708.481	€ 176.083	€ 1.125.436	€ 129.323	€ 996.113
4. Krediet maatregelen waterlichaam Duurswold		€ 200.000		€ 200.000	€ 200.000	€ -	€ -	€ -	€ -
5. Krediet maatregelen waterlichaam Hunze	744	€ 8.391.500	€ -5.802.000	€ 2.589.500	€ 464.122	€ -66.774	€ 2.192.152	€ 111.186	€ 2.080.966
6. Krediet maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	745	€ 2.565.000	€ -2.565.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
		€ 19.408.900	€ -11.048.546	€ 8.360.354	€ 2.558.875	€ 1.297.049	€ 4.504.430	€ 248.889	€ 4.255.541

Ad 1. Natuurvriendelijke oevers

Voor de KRW waterlichamen, Kanalen Hunze-Veenkoloniën is 17 km aan NVO gerealiseerd of in uitvoering gebracht. Voor de Kanalen Hunze-Veenkoloniën ligt er in de nieuwe planperiode 2022-2027 nog een restopgave van 9 km aan NVO.

In het Noord-Willemskanaal is in 2022, is verdeeld over vier locaties, 1200 m NVO in gerealiseerd. De gemeente Assen is in 2022 gestart met de aanleg van een fietspad waarbij langs het Havenkanaal 800 m NVO wordt gerealiseerd. Dit zal in 2023 worden opgeleverd. Verder heeft het AB in 2022 een projectplan Waterwet vastgesteld voor kadeverbetering nabij de Wittemolen waarin ook de realisatie van 500 m NVO opgenomen. Dit wordt in 2023 uitgevoerd.

In Duurswold zijn over een lengte van 1.400 m bij reeds aanwezige NVO's optimalisaties uitgevoerd. Hierdoor is over een lengte van 0,2 km de inrichting definitief. Voor de overige lengte van 1,2 km vindt de optimalisatie plaats middels het aanbrengen van tijdelijk bakken die na één of twee groeiseizoenen verplaatst worden om de ontwikkeling van de begroeiing te stimuleren. Voor de planperiode 2022-2027 wordt hier nog een vervolg aan gegeven.

Ad 2. Vispassages

In 2020 is besloten om in combinatie met pomprenovatie het visvriendelijk maken van de pompen in gemaal Oostermoer uit te voeren. Er is in 2020 een POP3 subsidie voor deze vispassage toegekend als onderdeel van een gecombineerde subsidie voor enkele andere deelprojecten in dezelfde omgeving. In 2020 is gestart met de technische voorbereiding en de uitvoering was voorzien in 2021. Door leveringsproblemen in 2021 zijn de werkzaamheden in 2022 afgerond. Het betreffende dekkrediet is in de jaarrekening 2022 afgesloten met een niet besteed kredietdeel/kredietvrijval van € 6.555,-.

Ad 3. Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa

In het kader van het project Beekverhoging zijn voor drie trajecten van de Drentsche Aa door het algemeen bestuur projectplannen vastgesteld. Dit betreft de trajecten Loonediep-Taarlooschediep, Anloërdiepje en Zeegserloopje. De beekverhogingen zijn in 2021 en 2022 uitgevoerd. Over een periode van vijf jaar worden de effecten van de beekverhoging gemonitord en geëvalueerd. Met 5 km herstelde beekloop en een extra capaciteit om 40.000 m³ water tijdelijk vast te kunnen houden is de uitvoering van het project beekherstel Witterdiep in 2022 met succes afgerond. De planvoorbereiding voor beekherstel Amerdiep is in 2022 gestart als integraal planproces, waarin ook de inrichting van het omliggende beekdal voor NNN wordt meegenomen. De kosten voor de planvorming worden 50/50 verdeeld tussen Waterschap en de Provincie Drenthe. In 2022 is een gebiedsverkenning uitgevoerd en zijn in het kader van het omgevingsproces een gebiedsbijeenkomst gehouden en keukentafelgesprekken gevoerd.

Ad 5. Maatregelen waterlichaam De Hunze

In 2022 is in het Hunzegebied het project De Branden grotendeels uitgevoerd en afgerond. Voor Project Noordma is het schetsplan gereed, dat zal in 2023 worden gedetailleerd naar het uitvoeringsplan. Vervolgens kan gestart worden met de daaraan gekoppelde vergunningprocedures. Start van de uitvoering is gepland voor de tweede helft van 2023. Aan het budget van de Hunze is in het project de Branden uit het krediet "exceptionele prijsstijgingen" is € 62.000 toegevoegd vanwege de sterke stijging van brandstofkosten.

Ad 6. Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer

De voor de planperiode 2016-2021 geprogrammeerde maatregelen zijn doorgeschoven naar de planperiode 2022-2027.

De planning voor de komende periode staat hierna per programma weergegeven.

	Planning gereed	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
740 BHP Natuurvriendelijke oevers								
12 Uitvoering NVO N-Willemskanaal	2022-12	15.265	0	0	0	0	0	15.265
18 NVO Nrd Willemsk-Havenkanaal	2023-06	196.400	0	0	0	0	0	196.400
20 Duurswold	2028-12	0	0	0	0	0	129.287	129.287
30 Oldambt/Fiemel(Fiemel)	2028-12	0	0	0	0	0	72.000	72.000
40 Oldambt/Fiemel(Oldambt)	2028-12	0	0	0	0	0	155.000	155.000
50 Veenkoloniën algemeen	2028-12	0	0	0	0	0	222.411	222.411
52 Kan Gr voorlichting en communicatie	2021-12	1	0	0	0	0	0	1
53 Kan Gr Opstellen inrichtingsplan	2021-12	1	0	0	0	0	0	1
54 Kan Gr Uitv. ruimt. procedures	2021-12	1	0	0	0	0	0	1
60 Westerwolde algemeen deel 1	2028-12	0	0	0	0	0	358.975	358.975
Totaal		211.668	0	0	0	0	937.673	1.149.341
742 Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa								
10 Beekpeilverhogen Zeegserloopje	2028-12	0	0	0	0	0	100.000	100.000
20 Beekpeil verhogen Anloërdiep	2028-12	0	0	0	0	0	100.000	100.000
41 Beekherstel Witterdiep uitvoering	2021-12	-28.735	0	0	0	0	0	-28.735
50 Opheffen visbarrieres Rolderdiep	2027-12	0	0	0	0	200.000	0	200.000
60 Verdeelwerk Loon	2027-12	-1	0	0	0	199.704	0	199.704
70 Voorbereiding hermeandering Amerdiep	2024-12	139.658	75.000	0	0	0	0	214.658
84 Beekverhoging Monitoring	2023-12	0	0	1	0	0	0	1
85 Beekverhoging Opstel. Inr. Plan	2023-12	1	0	0	0	0	0	1
86 Beekverhoging Uitvoeren Werken	2023-12	1	0	0	0	0	0	1
Totaal		110.924	75.000	1	0	399.704	200.000	785.629
744 Maatregelen waterlichaam Hunze								
30 De Branden Voorlichting en comm. Wp2	2023-03	1	0	0	0	0	0	1
31 Branden inrichtingplan wp3	2022-06	1	0	0	0	0	0	1
32 De Branden RO en vergunningen wp4	2023-03	1	0	0	0	0	0	1
33 De Branden uitvoering wp5	2023-01	1	0	0	0	0	0	1
34 De Branden uitvoering NNN	2023-06	1	0	0	0	0	0	1
35 De Branden uitvoering H&A	2023-12	129.086	0	0	0	0	0	129.086
59 Paardetangen algemeen	2027-12	0	0	0	0	234.288	0	234.288
60 Tussenwater Noordma	2025-01	0	1.000.000	350.000	0	0	0	1.350.000
Totaal		129.091	1.000.000	350.000	0	234.288	0	1.713.379
Totaal gepland 2023-2028		451.683	1.075.000	350.001	0	633.992	1.137.673	3.648.349